

ewigher salicheit ... *prosa* Dien die hemelen ende die aerde ende die see niet en moghen te mael begripen. ... *Vers*¹⁰⁷⁾ Huden is xps gheboren vander saligher maghet marien huden heuet die behouder gheopenbaert ... *versikel*¹⁰⁸⁾ Die waerheit is vander aerden opgegaen ende die gherechticheit heuet vanden hemel neder ghesien *collect* Almachtighe ewighe god scepper ende wedermaker der menscheliker naturen die dijn enigeboren soen inder maecht marien lichaem an heeft ghenomen ... *Vanden maertelaer sinte stephaen*.¹⁰⁹⁾

F. 216v:¹¹⁰⁾ Gebed tot de heilige wiens feestdag het is (*Hier beghint een goet ghebet tot een ygelic heili[ghe]*). Inc. O heilighe waardighe wtuercoren vrient gods sinte N welkes hoechtijt wi begaen in uwen handen beuele ic huden.

Herkomst: De decoratie van de codex wijst op Zuid-Holland.¹¹¹⁾

Geschiedenis: De KB kocht het handschrift in 1931 van mevr. De Wildeman.¹¹²⁾

Literatuur: --

*IV 18 Middelnederlandse recepten op schutblad van Latijnse codex

Op een van de schutbladen van dit 15de-eeuwse liturgische handschrift van de Kartuis Onze Lieve Vrouw van Gratie te Scheut (Anderlecht)¹¹³⁾ zijn in de

¹⁰⁷⁾ *Hodie Christus natus est, hodie salvator apparuit* (CAO 3, nr. 3093).

¹⁰⁸⁾ *Veritas de terra orta est* (CAO 3, nr. 5368).

¹⁰⁹⁾ De rubrieken van de andere feestdagen luiden: *Van sinte iohannes ewangelist; Vanden heiligen dertienen daghe; Vander hoechtijt sinte anthonis; Vander hoechtijt sinte agnieten; Vander waerdigher hoechtijt der verrisenisse ons heren; Vander hoechtijt der hemeluaert ons heren; Vander waerdigher hoechtijt van pinxteren; Vander waerdigher hoechtijt des sacraments; Van sinte iohannes baptista; Van sinte pieter ende sinte pouwels apostelen; Van onser soeter vrouwen visentacie; Van sinte margriet; Van onser soeter vrouwen hemeluaert; Vanden heiligen confessoer sinte iheronimus; Vanden heiligen confessoer sinte franciscus; Vander waerdigher hoechtijt alre heiligen dach.*

¹¹⁰⁾ De tekst van f. 216v is zeer slecht leesbaar. Het einde van het gebed lijkt te ontbreken.

¹¹¹⁾ Vriendelijke mededeling mevr. dr. Anne S. Korteweg.

¹¹²⁾ Voorin het handschrift bevindt zich een niet-geïdentificeerd heraldisch ex-libris.

¹¹³⁾ Op de rectozijde van f. C staan twee zestiende-eeuwse eigendomsmerken: "Liber domus nostre domine de gratia extra bruxellam ordinis carthusiensis" en "In domo carthusiensium tot Schuete buijten Brusselle bij anderlecht behoort desen boeck toe". Het handschrift heeft waarschijnlijk van meet af aan aan O.L.V. van Gratie toebehoord, want in de kalender staat op 12 september Guido (in zwart), wat niet normaal is in een Kartuizer kalender, maar bij Anderlecht geen verbazing wekt.

zestiende eeuw twee Middelnederlandse recepten geschreven (versozijde van f. C; misschien twee handen, maar waarschijnlijk één hand op twee verschillende tijdstippen, onzuivere littera cursiva). Het eerste recept (*Om olie van ipericon*) luidt: "Olie van olijue / Bloemen van ipericon. met de soppekens vant cruijt / Mirre / Gomme van Elemni / Termentijn / Aloes / Wierooock / Mastic". Het tweede (*Eeen plaester teghen quaeij borst*): "Neempt nachtschaduwe. filletten cruijt Wonne(?) cruijt. Witte maluwe. Cruijs cruijt, Boelkens cruijt van elx een hantuolle / Botermelck. Suete boter. Terwen bloeme, al te samen ghestooten. ende ghesoden in eenen nieuwen eerden pot ende een plaester daer af ghemaect ende al werm op de borst gheleijt".

De KB kocht het handschrift in 1954 van antiquariaat Bernard Quaritch te Londen. Voorin het handschrift vindt men een eigendomsmerk uit 1865 (Birmingham-Ruttwen) en een heraldisch ex-libris met de letters A en E en de kenspreuk "PRO VIRIBUS SUMMIS CONTENDO", zijnde het ex-libris van Albert Ehrman (1890-1969).¹¹⁴⁾

Literatuur: *Monasticon Belge* IV, 6, p. 1391; GLORIEUX-DE GAND 1979, p. 560-561, nr. 3.

IV 133 Pseudo-Bonaventura-Ludolfiaanse Leven van Jezus

Perkament; 188 bl.; 24,5x17 cm.; 2 kol.; één hand, littera textualis; 1436.

Inhoud

F. 1r.a-188v.a: Pseudo-Bonaventura-Ludolfiaanse Leven van Jezus:¹¹⁵⁾

f. 1r.a-2r.a: Proloog van de vertaler (*Dyts Die voer redene van die dit bouc ouer sette vten latine in vlaemsche*). Inc. DICwile ende langhe hebbe ic in minen sinnen gedocht te makene in vlaemschen talen wten latine een tractaet vanden leuene ons heeren Ihesu x̄pi.

f. 2r.a-11r.a: Proloog van de auteur (*Die voer redene vanden helighen leuene onse leuene heere Ihesu x̄pe*). Inc. AL soe die apostel sinte pauwels scriuet In sijnre epistelen in den derden capitel tote dien van corinten Niement eenich ander fundament setten en mach dan dat fundament dat gheset es dat x̄ps Ihesus es.

f. 11r.a-188v.a: De tekst (*HEt eerste capiteel es wat gheschiede doe onse heere neder quam*).¹¹⁶⁾ Inc. ALs eene langhe tijt was als .V^m iaer ende twee ondert een iaer min ellendichlike dat onsalighe menschelike gheslach-

¹¹⁴⁾ Zie over deze verzamelaar COPPENS 1985, p. 98-100.

¹¹⁵⁾ Er bestaat een hele discussie over de Latijnse moedertekst en het auteurschap daarvan. Wij volstaan met een verwijzing naar het *Verfasserlexikon* (5, k. 974-977, 11, k. 938).

¹¹⁶⁾ Incl. de afsluitende teksten — waaronder de epiloog van de vertaler — van DE BRUIN 1980, p. 224 tot 228 (f. 184v.a-188v.a), maar zonder het laatste gebed (p. 228-229).